

KANADA'DA ECZACILIK

SİSTEMİ

Ecz.Mustafa DEMİR (TEB)

Kanada'da 29 Milyon Kanada vatandaşına, halk tarafından finanse edilen ancak eyaletlerce idare edilen bir sağlık hizmeti sunulmaktadır. Sistem, tüm Kanadalılar için ulaşılabilir, geniş, taşınabilir ve halk tarafından yönetilen bir sağlık hizmetinin sunulabileceği inancını temel almıştır. Kanada, halen sağlık hizmetinde milli üretimin yaklaşık % 10 gibi büyük bir kısmını bu sistemi tüm vatandaşlarına eşit bir biçimde sağlamaya gayret ederek harcamaktadır.

Kanada'da, 17.047'si 6.602 serbest eczanede, 4.078'i 1.052 hastanede, 502'si ilaç endüstrisinde, 162'si kamu ve silahlı kuvvetlerde, 104'ü fakültelerde ve 874'ü birliklerde, idari birimlerde, sigorta kurumları ve çeşitli hizmet gruplarında çalışan toplam 22.767 eczacı bulunmaktadır. 9 eczacılık fakültesinden mezun olan eczacılar ruhsat alabilmek için Kanada Eczacılık Sınav İdaresi tarafından eyaletlerde yapılan sınavlara girerler. Alınan bu ruhsatlar eyaletlerde bulunan yerel düzenleme yetkilileri tarafından kabul edilen ve eczacıların hizmet sundukları yerlerde belirli saatlerde çalışma ve sürekli eğitim programlarına katılım gibi kriterleri yerine getirmelerine bağlı olarak her yıl yenilenir.

Sağlık Hizmeti Reformu:

1993 yılında Kanada'nın toplam sağlık harcamalarının yaklaşık % 17'si hastanelerde kullanılan yada eczanelerde perakende olarak satılan ilaçlara gitmiştir. Geçen yıllarda ilaçlar için yapılan harcamalar toplam sağlık hizmeti içinde diğer harcamalara göre daha hızlı bir şekilde artış göstermiştir.

Diğer ülkelerde olduğu gibi Kanada'da da bütçe açığı problemi ortaya çıkmakta, hükümetler tarafından bu problemin ortadan kaldırılmasıyla ülkenin refaha çıkacağına inanılmaktadır. Hükümet ödeneklerinin büyük bir yüzdesini sağlık hizmetini de içeren sosyal harcamalar tutmakta ve sağlık hizmeti harcamalarının azaltılması hükümetin her seviyesini meşgul etmektedir.

Eyalet hükümetlerinin birçoğu ilaç yardım planları ile sağlanan sigorta miktarının ve cinsinin sınırlandırılması yoluna gitmiştir. İlaç

harcamalarında yapılan bu kontroller genel olarak şu şekilde yapılmıştır:

- Yeni ilaçların kodex'te yer almaması bu nedenle hastaların bu ilaçlara yönelmelerinin engellenmesi.
- Liste dışı ilaçlarla tedavinin kodex'te öncelikli yer alması
- Yüksek yan ödemelerin getirilmesi
- Eczacılık mesleki ücretlerinin dondurulması veya azaltılması.
- Zorunlu jenerik ve terapötik eşdeğerlik

Sağlık hizmeti harcamalarının temel kategorilerindeki (hastaneler doktorlar) yükselmesi stabilize edilmiş veya azaltılmışken 1990-1994 yılları arasında ilaç harcamaları % 26 oranında artış göstermiştir.

Bu harcamalardaki artış özel sektörde kamu sektörüne göre daha fazla olmuştur. Özel sektörde toplam kişi başına sağlık harcamalarının % 36'sı ilaç harcamalarına gitmiştir. Bu artış, hükümetlerin, işverenlerin ve sigorta şirketlerinin ilaç harcamalarının artışına çözüm olarak hizmet kalitesine yaklaşımı gözden geçirmelerine neden olmaktadır.

1994 yılında reçeteli ve reçetesiz (hastanelerde kullanılanlar hariç) ilaçlar için yapılan harcama 9.2 Milyar (kişi başına 314 Kanada Doları) Kanada Doları olarak toplam sağlık harcamalarının % 12,7'sini oluşturmuştur. Kamu sektöründeki harcamalar kişi başına 100 Kanada Doları iken özel sektörde 214 Kanada Doları olarak gerçekleşmiştir.

Kanada'da reçeteli ilaçların tezgahüstü (OTC) ilaçlara dönüşümü son beş yılda giderek artmakta ve bu eğilimin azalacağına ilişkin herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Bu dönüşüm eczacıların reçetesiz ilaçlar üzerinde danışmanlık rolünün artmasına neden olmaktadır. Yetkililer tarafından bölgeden bölgeye farklılık gösteren ilaç listelerinin düzenlenmesi için yoğun çaba harcanmaktadır.

Hastalara danışmanlık hizmeti verme ve bu esnada hastaların gizliliğinin artırılması istemleri eczanelerin düzenlenmesinde etkili olmaktadır.

Bazı eyaletler eczanelerde yarı özel danışmanlık alanlarının bulunmasını zorunlu kılmıştır. Danışmanlık hizmetinin verileceği özel odalar da yapılmaktadır.

Bu son ölçüler eczacıya, eczane içinde hastaların kendilerinin seçerek ilaç aldığı yerlerde daha çok danışmanlık hizmeti verme fırsatını sağlamaktadır.

Eczacı Birlikleri:

Kanada'lı eczacılar çok uzun zamandır ulusal ve bölgesel seviyedeki birliklere kayıtlı olarak mesleklerini sürdürmektedirler. Kanada Eczacıları Birliği (The Canadian Pharmacists Association-CPhA) 90 yıllık bir maziye sahiptir. Bu ulusal birlik mesleki her alanda eczacıları temsil etmektedir. Birlik üç yıl önce federal birlik modelinden bireysel üyelik modeline geçmiştir. Diğer ulusal birlikler; Kanada Hastane Eczacıları Birliği, Ulusal Eczacılık Kanunları Düzenleme Birliği, Kanada İlaç Mağazaları Zinciri Birliği, Kanada Eczacılık Fakülteleri Birliği, Kanada Eczacılık Öğrencileri ve Stajyerleri Birliği gibi, özel alanlarla ilgilidirler. Bütün ulusal birliklerden iki temsilci yılda bir defa eczacılık politikalarını ve sorunlarını tartışmak üzere Kanada Eczacılar Birliği'nin yıllık toplantısında bir araya gelirler.

Serbest Eczaneler:

Çoğunlukla Kanada'daki eczaneler İngiltere yada Amerika'daki gibi eczane kısmının çok küçük olduğu ilaç mağazaları şeklindedir. Vitrinlerde tezgah üstü ilaçlardan ekmeğe, patates cipsinden gazozu kadar herşey görülebilir. Ontario'da vitrinlerde sigara göremezseniz bile muhtemelen diğer bölgelerde, eğer dükkan sahibi sigara satmamayı kararlı bir şekilde düşünmüyorsa vitrinlerde sigara görebilirsiniz. Ancak bazı eyaletlerde yetkililer, eczacıların sağlık hizmetleriyle çeliştiği gerekçesiyle sigara satışlarına yasak getirmeyi düşünmektedirler.

Zincir mağazalar, yiyecek dükkanları ve bir çok büyük mağaza sundukları diğer hizmetlere eczane hizmetlerini de eklediklerinden müşterilerin seçeneklerini arttırmakta fakat eczanelere giden hasta sayısını azaltmaktadırlar. Buna karşılık olarak eczacılar hizmet kalitelerini arttırarak hastaların sadakatini kazanmaya çalışmaktadırlar. Serbest eczaneler tarafından "hastalık yönetimi" eğitimi gibi sağlıklı reçetelendirme ve hasta çağırma programları da uygulanmaktadır. Bütün bu hizmetler sağlık alanında eczacıların rolünü ve hizmetlerinin değerini arttırmaktadır.

Eczane Bilgi-İşlem Ağı:

Kanada'da 344 eczane bilgisayarları vasıtasıyla ödeme yapan kurumlara bağlıdırlar. Bütün reçeteler bilgisayarda hasta dosyalarına girilerek gözden geçirilmekte böylece ilaçların ters etkileri ile ilaç-ilaç etkileşimleri en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Bazı bölgelerde 'Pharmanet' olarak adlandırılan sistem eczacılara, hastaya ait dosyaya girerek ilaç suistimalini azaltma imkanı vermektedir. Özel sigorta kurumlarının eczanelerle on-line sistemi kurmasıyla, ilacın geri ödenebilir olup olmadığı konusunda eczacının hastaya anında bilgi vermesi mümkün olmaktadır. Bu kurumların programlarında ilaç yan etkileri ve ilaç-ilaç etkileşimleri de bulunabilmektedir.

Kanada Eczacıları, Amerikalı meslektaşları gibi uygulamalarını farmasötik bakıma uyarlamaktadırlar. En basit deyişle eczacının, hastanın tedaviyle ilgili bir sorununu önleme veya çözme yönünde herşeyi yapacağı bir uygulamadır. Günlük uygulamada bu, bireysel olarak eczacının, hastanın ilaçla ilgili ihtiyaçlarını belirleyeceği, hastanın günlük veya sürekli ilaçla ilgili problemlerinin olup olmadığını tayin edeceği, hasta ve diğer sağlık personeli ile çalışarak ilaçla ilgili problemleri çözmek için ilaç terapisini monitörize edeceği ve yürüteceği anlamına gelmektedir.

Farmasötik bakıma göre eczacı:

-Hastanın bireysel sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için ilacın uygun bir şekilde ve doğru dozda kullanımını sağlamalıdır

-Potansiyel ilaç-ilaç etkileşmelerini ve ilaç ters etkilerini en aza indirmelidir

-Tekrar ve gereksiz ilaç terapisini önlemelidir.

Eczacılık hizmetinin yürütülmesindeki bazı engeller, eczacıların değişime direnmeleri, işlerini eczacı teknisyenlerine bırakmaları, değişen uygulama çevresi ve doktorlarla iyi iletişim kurulamaması olarak sıralanabilir. Ancak bir kaç yıl önce başlayan bazı projelerin sonuçları ümit vericidir.

Sonuç olarak Kanada'da eczaneler hızla değişmektedir. Kişiler, fakülteler ve birlikler eczacıların bu değişime ayak uydurabilmeleri için ellerinden gelen yardımı yapmaktadırlar. Eczaneler gelecek yılların sağlık hizmeti reformlarında ve düşünülen ulusal farmasötik bakım programında başrolü oynamaya hazırdır.

(International Pharmacy-Official Journal of FIP-Pharmacy in Canada'da çevrilmiştir.)

